

## FiComin lausunto valtion talousarviosta vuodelle 2024

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

### FiComin keskeiset viestit

- **Hallitus vie talousarviossa digitaalisten palveluiden ensisijaisuutta eteenpäin. Tämä on erittäin tervetullut linjaus.**
- **On järkevää, että ennen laajakaistatuen jatkoa hallitus tekee seikkaperäisen arvion sen vaikutuksista markkinoihin ja kilpailuun.**
- **Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin viestintäsektoria koskevan organisaation rahoitusmalli on uudistettava siten, että rahoitus tulee kokonaan valtion budjetista.**
- **Sijaintitietopalvelun rakentamiskuluja ei sähköisen viestintäpalvelulain perusteluiden mukaan pidä rahoittaa teleyritysten tietoyhteiskuntamaksulla, jolla tulee kattaa toiminta- ja ylläpitokustannukset silloin, kun palvelu on käytössä. Nyt kuitenkin näin toimitaan jo toista vuotta peräkkäin, ja viimeisimpien tietojen mukaan palvelu on tarkoitus ottaa käyttöön vasta keväällä 2025.**

### Digitaalisuus ensin – kyllä kiitos!

Hallitus rakentaa julkisen hallinnon ICT-toimintaa digikompassin vision mukaisesti luomalla digitaalisesti kyvykkään Suomen, joka on houkutteleva, kilpailukykyinen, kestävä ja hyvinvoiva. Tavoite on erinomainen, ja töitä vision toteuttamiseksi riittää.

Hyvä alku on hallituksen Yhteiskunnan uudistamisen ministerityöryhmän päätös periaatteista, joilla digitaalista viranomaisasiointia edistetään tällä hallituskaudella. Digitaalisuuden ensisijaisuus mahdollistaa aitojen sähköisten palveluiden ja prosessien kehittämisen. Erinomainen käytännön esimerkki on verokortti: se lähetettäisiin jatkossa oletusarvoisesti digitaalisena. Tärkeä hallitusohjelman linjaus on myös yksityisten digipostipalveluiden hyödyntäminen viranomaispostin jakelussa.

### Digihenkilöllisyyden kehityksessä odotettava EU-päätöksiä

Ns. eIDAS-asetuksen sekä uuden eurooppalaisen digitaalisen identiteettilompakon valmistelu on EU:ssa edistynyt kuluneen vuoden aikana. Kesäkuussa on saavutettu alustava yhteinen näkemys asiasta.

Suomella ei ole kiirettä saada omaa digitaalisen henkilöllisyyden ratkaisuaan valmiiksi ennen kuin EU-lainsäädännön vaatimukset ovat selvillä. Valtion tulisikin keskittyä nimenomaan eIDAS-uudistuksen edellyttämään EUID-lompakkoon, jossa voidaan varmasti hyödyntää Digi- ja väestötietoviraston tähänastisia panostuksia.

## **Avoimuutta julkisiin ICT-hankkeisiin**

Julkisen hallinnon ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v) vuodelle 2024 sisältää mm. edellä mainitut digitaalisuus ensin -hankkeen sekä digihenkilöllisyshankkeen. ICT-hankkeisiin yhteensä ohjataan 10,8 miljoonaa euroa. Olisi hyvä ja toivottavaa, että lukua avattaisiin talousarvion yhteydessä. Samalla sitoutettaisiin liikenne- ja viestintävaliokunta meneillään oleviin hankkeisiin nykyistä avoimemmin.

## **Sijaintitietopalvelu ei ollut peruste tietoyhteiskuntamaksun korotukselle vuonna 2023, eikä se ole sitä myöskään vuonna 2024**

Talousarvion mukaisesti veroluonteisena maksuna kerättävää tietoyhteiskuntamaksua korotettiin viime vuonna. Korotus johtui Liikenne- ja viestintävirastolle sijaintitietopalvelusta aiheutuvista vuosittaisista toiminta- ja ylläpitokustannuksista. Sijaintitietopalvelun kehittämiskustannukset oli määrä rahoittaa Traficomin rahoituksella. Sijaintitietopalvelun käyttöönotto on viivästynyt merkittävästi. Tämänhetkisen tiedon mukaan käyttöönotto tapahtuisi vasta 03/25. Tästä huolimatta kerätään korotettua tietoyhteiskuntamaksua jo toista vuotta peräkkäin ilman lainmukaista perustetta.

Liikenne- ja viestintäviraston tietopalvelut ovat infranomistajille pakollista ja velvoittavaa sääntelyä. On tarpeen huomioida, että kaikki infran omistajat eivät osallistu Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämän ja hallinnoiman sijaintitietopalvelun ja verkkotietopisteen kustannuksiin, mitä ei voi pitää tasapuolisena. Tietopalveluiden kustannukset on jaettu tasaosuuksin Liikenne- ja viestintäviraston, Energiaviraston ja Väyläviraston kesken. Kolme suurinta teleyritystä maksaa kuitenkin lähes kokonaan Liikenne- ja viestintävirastolle jyvitetyn osuuden tietoyhteiskuntamaksun kautta. Kustannuksiin eivät siis osallistu kaikki infranomistajat, kuten kunnat ja kaupungit, eivätkä vesilaitokset. Tietopalveluiden ylläpito on virastolle julkinen hallintotehtävä, joka hyödyntää kaikkia infranomistajia sekä mm. kaivajia ja suunnittelijoita. Näillä perusteilla tietopalvelut tulee jatkossa kustantaa valtion varoista.

Hallitusohjelmassa on myös kirjaus, jonka mukaan ”*kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus.*” Toimialan näkemyksen mukaan Sijaintitietopalvelun osalta olisi myös tehtävä ohjelman mukainen uudelleenarviointi ja muutettava Suomen valitsemaa toteutusmallia kyberturvallisemmaksi esimerkiksi Ruotsin tulkinnan ja mallin mukaisesti. Tällöin tarve kehittää ja ylläpitää nyt esitetyn mukaista valtiollista Sijaintitietopalvelua poistuisi.

## **Teletoinnin viranomaisvalvonnan rahoitus valtion budjettiin**

Traficomin telealaa koskeva toiminta rahoitetaan tietoyhteiskuntamaksulla, jota kerätään vuonna 2024 yhteensä 4,4 miljoonaa euroa. On hyvä muistaa, että rahoitukseen osallistuu vain muutama teleyritys, vaikka teletoinntaloituksen tehneitä yrityksiä on yhteensä yli 300.

Teleyrityksiltä kerätään veroluonteisen tietoyhteiskuntamaksun lisäksi lakiin perustuvia toimilupamaksuja radiotaajuuksista, joihin yritykset ovat huutokaupalla lunastaneet toimiluvan. Valtakunnalliset teleyritykset maksavat vuosittain näitä taajuuksiin perustuvia hallinnollisia ja markkinaehtoisia taajuusmaksuja 7,8 miljoonaa euroa. Kolmesta viimeisimmästä taajuushuutokaupasta valtio tuloutti itselleen noin 165 miljoonaa euroa. Lisäksi teleyritykset maksavat yhteisöveroa ja ympäristöveroja.

Investointeja, joita moderni yhteiskunta menestyäkseen tarvitsee, ei pidä hidastaa verottamalla. FiComin näkemyksen mukaan Traficomin viestintäsektoria koskevan organisaation rahoitusmalli on uudistettava siten, että rahoitus tulee veroluonteisen tietoyhteiskuntamaksun sijaan kokonaan valtion budjetista.

Menestys digitaalisessa kehityksessä on Suomen keskeinen kilpailutekijä. Puhtaan siirtymän toteuttaminen, kiertotalous ja alueellinen elinvoimaisuus tarvitsevat vahvan tietoliikenneinfran, jolle digitalisoituva yhteiskunta rakentuu. Kehitys vaatii jatkuvasti merkittäviä investointeja. Teleyritykset rakentavat sekä kiinteää että mobiilia laajakaistaa maahamme vuosittain noin puolella miljardilla eurolla. Suomessa viestintäverkot ovat rakentuneet pääasiassa markkinaehtoisesti erittäin kilpaillulla markkinalla.

## **Laajakaistatuen arviointi ennen jatkopäätöstä on järkevää politiikkaa**

Viestintäpoliittisten ratkaisujen on edistettävä markkinaehtoista kysyntää, ja viestintäpolitiikan lähtökohdaksi on otettava käyttäjien todelliset tarpeet ilman kategorisia nopeus- ja symmetrisyystavoitteita.

Laajakaistojen saatavuus toteutetaan teknologianeutraalisti ja kustannustehokkaasti. Palvelujen käyttäjille tärkeintä on niiden saatavuus ja toimivuus, ei se, millä tekniikalla palvelut on toteutettu.

Jos julkista rahoitusta käytetään yleisiin viestintäverkkoihin ja -palveluihin, on sitä ennen tehtävä, kuten hallituskin ohjelmassaan kirjaa, seikkaperäinen arvio sen vaikutuksista markkinoihin ja kilpailuun. Jos julkinen taho rakentaa laajakaistaverkkoa, on verkkoa vuokrattava syrjimättömin ja kohtuullisin ehdoin.

Laajakaistatuen tavoitteena on ollut rakentaa nopean kiinteän laajakaistayhteyden saatavuus 130 000 kotitaloudelle tai toimipisteelle. Tässä on onnistuttu yli odotusten. Yhteensä on rahoitettu 182 hanketta, joiden kokonaiskustannukset vuosina 2011–2022 olivat 262,5 miljoonaa euroa. Tästä valtion osuus oli 59 miljoonaa ja kuntien 29 miljoonaa euroa. Lisäksi muuta julkista tukea on ollut 16 miljoonaa euroa.

Valokuituverkkoa on siis tuetuilla hankkeilla rakennettu niin, että 130 000 taloudelle on syntynyt mahdollisuus hankkia nopea kiinteä laajakaistayhteys halutessaan. Näistä 55 000 kotitaloutta/toimipistettä on tilannut kiinteän yhteyden, ja tilatuista yhteyksistä on kytketty käyttöön n. 47 000 kappaletta.

Saatavilla olevista liittymistä hieman reilu 1/3 on siis otettu käyttöön. Jokaista kytkettyä liittymää kohden kustannus on 5 600 euroa, mikä ei sisällä huomattavaa talkootyön arvoa. Kuituverkkoa on rakennettu n. 27 500 km, metrimääräistä rakentamistavoitetta ei saavutettu. Kilometriä kohden kustannus on 9 500 euroa.

Erityisen hieno asia on, etteivät jaetut valtion tuet ole sekoittaneet markkinaehtoista kiinteän verkon toimintaa, ja tukialueilla mobiiliverkko-operaattorit ovat parantaneet omia yhteyksiään. Kilpailu on kirittänyt tässäkin.

Elina Ussa, toimitusjohtaja, FiCom ry